

فضای مجازی؛ محیطی مناسب برای پیوند خانه و مدرسه

افسانه خطایی

نقش‌ها و کارکرد مدارس در قبال والدین و خانواده‌ها

آنچه در این یادداشت کوتاه مورد توجه بوده است، وظایف و کارکردهای مدرسه در قبال خانواده‌هاست؛ کما اینکه در فرصت‌های پیش آمده، برای گفت‌وگو با والدین، به نقش و وظایف آنان در این خصوص اشاراتی داشته‌ایم. یکی از موضوعات مهم در این خصوص می‌تواند وجود رسانه‌های تعاملی و در دسترس باشد. همان‌طور که اشاره شد، مجلاتی مانند «رشد پیشگیری نوین»، بروشورهایی مانند «اشاره تربیتی» و یا مجله‌ای مانند «پیوند» یا دیگر نشریاتی که برای خانواده‌ها منتشر می‌شوند، می‌توانند در برقراری این ارتباط بسیار مؤثر و سودمند باشند. اما در همین زمینه راه‌های دیگری هم هست. شاید این امکان وجود نداشته باشد که در حوزه ستادی آموزش و پرورش، برای همه خانواده‌ها مجلاتی چاپ و منتشر شوند، اما اگر مدارس بتوانند ضمن استفاده از ظرفیت و توان حرفه‌ای والدینی که دستی به قلم دارند یا در زمینه مسائل تربیتی و آموزشی و دیگر زمینه‌های مورد نظر و نیاز خانواده‌ها، حتی بروشورها و جزواتی کوچک، اما پرمحتوا و کاربردی تهیه کنند، خواهند توانست ارتباط مفید و مؤثری بین خانه و مدرسه برقرار کنند.

دعوت‌نامه‌هایی که خوانده نمی‌شوند!

سال‌هاست که مناقشه حضور نیافتن والدین در مدارس و کمک‌های مادی آنان به مدرسه، بحث‌های زیادی را در جامعه و در مدارس دامن زده است. این موضوع آن قدر فراگیر شده که گفته می‌شود، والدین دانش‌آموزان، گاه بدون خواندن دعوت‌نامه‌ارسانی از مدرسه، مبلغی را داخل پاکت دعوت‌نامه می‌گذارند و به‌جای حضور در مدرسه و خصوصاً جلسات اولیا و مربیان، فرزندشان را با همان پاکت به مدرسه می‌فرستند. البته که نمی‌توان این موضوع را به کل کتمان کرد، اما خوشبختانه این مسئله هنوز به موضوعی فراگیر و در آن حدی که بدان اشاره شد، تبدیل نشده است. هنوز هم برای خانواده ایرانی، فرزند، تربیت او و درس، مشق و مدرسه الویت دارد. اما همین فضای کم توجهی به ارتباط والدین و مدارس، زنگ خطری است که نباید آن را دست کم گرفت. وجود نشانه‌های متعدد و اقدامات پیگیر مسئولان آموزش و پرورش و خانواده‌های آگاه و حساس، حکایت از توجه به اهمیت و ارزش ارتباط بین خانه و مدرسه دارد. شاید بتوان گفت، همین برنامه‌ریزی و انتشار نشریات پیشگیری نوین برای والدین، کارکنان مدارس و دانش‌آموزان و حضور والدین با انگیزه و گاه تحصیل کرده و با دانش در جمع اولیا و مربیان در مدارس، نشانی خوب و امیدوارکننده در این باره است و حکایت از اهمیت موضوع نزد اولیا و کارکنان مدارس دارد.

دنیای مجازی، ظرفیتی که به برنامه‌ریزی نیاز دارد

فراگیر شدن رسانه‌های مجازی، مجهز شدن مدارس به سیستم‌های هوشمند و همه‌گیر شدن استفاده از فضاهای مجازی می‌تواند زمینه‌ای بسیار مناسب برای ایجاد ارتباط بین مدرسه و خانه باشد و چه خوب است که مدارس ما بتوانند با استفاده از ظرفیت و توان کارکنان مدارس و مشارکت اولیا، از این زمینه بسیار مناسب برای ایجاد ارتباط بیشتر بین خانه و مدرسه استفاده کنند. البته این امر در حال حاضر هم انجام می‌شود، اما از این بستر بیشتر برای کارهای درسی دانش‌آموزان، اطلاع‌رسانی در خصوص وضعیت دانش‌آموزان، اعلام نمرات و ارائه کارنامه و دعوت به جلسات استفاده می‌شود و برای تهیه و انتشار متون آموزشی و تربیتی هدفمند و کارآمد برای خانواده‌ها چندان از آن استفاده نمی‌شود.

به‌طور مثال، بحث تشویق و تنبیه موضوعی است که هم در خانه و هم در مدرسه به نحوی گریبان‌گیر اولیا و کارکنان مدارس است. واقعاً گاهی اوقات برخی والدین از اهمیت تشویق و ضررهای تنبیه یا حتی نحوه تشویق کارآمد و تنبیه اصلاحی بی‌خبر هستند و در فقدان متون ساده و مناسب آموزشی که برای همه خانواده‌ها قابل استفاده باشد، در پیدا کردن روشی مناسب برای برخورد صحیح با فرزندان خود مستأصل می‌مانند. همین جاست که در غیاب نهادهایی آموزشی که آموزش و راهنمایی خانواده‌ها را برعهده داشته باشند، نقش و جایگاه مدرسه با اهمیت‌تر و پررنگ‌تر می‌شود.

دنیای مجازی، دنیای پنهانی که وجود دارد!

یادمان باشد، دنیای مجازی دنیای پنهانی است که نمی‌توانیم از اثرات آن روی اجتماع و دانش‌آموزان و فرزندانمان جلوگیری کنیم. وقتی چنین موقعیت و واقعیتی وجود دارد، چرا نباید از این ظرفیت ارزشمند به نفع اهداف و مأموریت‌های اساسی خود که یکی از اصیل‌ترین آن‌ها پیوند مستمر بین خانه و مدرسه است، استفاده کنیم. اتفاقاً یکی از راه‌های کاستن از اثرات مخربی که به هر شکل در چنین دنیای گسترده و فراگیری وجود دارد، همین استفاده هدفمند و با برنامه از این بستر مبتنی بر فناوری‌های نوین است.

در حالی که رایانه، تلفن همراه، تبلت و دیگر ابزارها و رسانه‌های دنیای مجازی، زندگی اجتماعی و شخصی ما و فرزندانمان را فتح کرده‌اند، چرا نباید از این ابزارها به نفع خود و دانش‌آموزان و خانواده‌ها استفاده کنیم؟ آیا مدرسه برای شروع و آغاز چنین حرکت سازنده‌ای بهترین

جا نیست؟ آیا اگر اراده‌ای همگانی برای این کار وجود داشته باشد، بسیاری از نگرانی‌های مدارس و خانواده‌ها که ناشی از موضع انفعالی و نداشتن طرح و برنامه برای استفاده از این محیط گسترده است، رفع نخواهد شد؟

مطمئن باشیم، اگر برای این دنیای ناگزیر طرح و برنامه‌ای نداشته باشیم، خیلی زود جایگزین مدرسه خواهد شد. دلیل آن هم این است که فرزندان و دانش‌آموزان ما با تأکید و اجبار ما به مدرسه می‌روند، اما باید با تهدید و تمنا از آنان بخواهیم وقت کمتری را صرف افسون دنیای مجازی کنند.

ضرورت آشنایی والدین و کارکنان مدارس با فضای مجازی

این موضوع وقتی تأسف‌بارتر و آسیب‌زاتر می‌شود که در خلأ به‌وجود آمده از نبود ارتباط کافی و لازم خانه و مدرسه، گاه دانش‌آموزان ما اطلاعات و آگاهی بیشتری از کارکنان مدارس نسبت به این دنیای گسترده دارند. اتفاقاً یکی از نکات بسیار مهم این است که مدارس ضمن آماده کردن خود برای استفاده از این دنیای فراگیر، بتوانند با اطلاع و آگاهی، زمینه استفاده از ظرفیت موجود در این دنیا را برای والدین فراهم آورند و در همان نشریات و جزواتی که بدان‌ها اشاره شد، دانش و یافته‌ها و نظرها و پیشنهادهای سازنده خود را با خانواده‌ها به اشتراک بگذارند.

باید قبول کنیم، ذائقه فرزندان ما و حتی خانواده‌ها هم عوض شده است. شاید دنیایی که تا دیروز آن را کتمان می‌کردیم و از آن دوری می‌جستیم، امروز با تنوع عجیب و غریب خود همه ذائقه‌ها را پذیرای این سفره بزرگ کرده است. گاهی اوقات گفته می‌شود که زیتون برای خیلی از افراد در اولین نوبت، بو و مزه و طعم خوبی ندارد، اما به مرور زمان و تکرار استفاده از آن، به ماده‌ای غذایی تبدیل می‌شود که در صورت نبودنش کنار غذا، فقدان آن را حس می‌کنند و ماده‌ای را که در ابتدا از خوردن آن اکراه داشتند، در هر وعده غذایی جست‌وجو می‌کنند. این یک مثال است، اما دنیای مجازی هم در این زمانه چنین جایگاهی پیدا کرده و مظاهر گوناگون آن جزئی از زندگی فردی و اجتماعی ما شده‌اند؛ به گونه‌ای که گفته می‌شود، تلفن همراه به‌عنوان مصادیقی از وسیله‌های ارتباطی که با دنیای مجازی هم ربط زیادی دارد، از محدود وسایل شخصی است که اگر فرد آن را در جایی جا بگذارد، حتی اگر آنجا خانه‌اش هم باشد، برای برداشتن آن بازمی‌گردد. بیاییم با همکاری، هم‌فکری، برنامه‌ریزی و جلب مشارکت خانواده‌ها، در مدارس از این فضای گسترده و فراگیر استفاده بیشتری ببریم.

فراگیر شدن رسانه‌های مجازی، مجهز شدن مدارس به سیستم‌های هوشمند و همه‌گیر شدن استفاده از فضاهای مجازی می‌تواند زمینه‌ای بسیار مناسب برای ایجاد ارتباط بین مدرسه و خانه باشد